

P R O T O K Ó Ł

czynności sądowych, wykonanych w terenie w toku dochodzenia
sądowego w sprawie obozu śmierci w Treblince.

Dnia 6 listopada 1945 r. Sędzia Sledczy w Siedlcach Z. Łukaszkiewicz
w obecności Prokuratora Sądu Okręgowego w Siedlcach J. Maciejewskiego, mier-
niczego przysiężnego K. Trautsolta, świadków: Samuela Rajchmana i Henryka
Rajchmana-Romanowskiego oraz sołtysa wsi Wólka-Okręglak Stanisława Kuchar-
ka - dokonał oględzin miejsca, na którym mieścił się obóz śmierci w Treblin-
ce, gminy Kosów Iacki, pow. Sokółków Podlaski.

W toku czynności, korzystając z informacji i wyjaśnień obecnych
świadków i sołtysa ustalono, co następuje:

1/ Położenie obozu.

Obóz został założony na części gruntów, należących do wsi Wólka-Okręglak,
gminy Kosów Iacki, pow. Sokółków Podlaski, wojew. warszawskiego, w niewielkiej
odległości od granicy powiatu węgrowskiego. Wzdłuż północnej i zachodnio-
północnej granicy obozu w odległości od 100 do 300 metrów przebiegają po-
łożone równoległe do siebie: tor kolejowy Siedle-Makkinia oraz szosa beto-
nowa Kosów Iacki - Makkinia. Pomiędzy szosą i torem a obozem /szosa
głównie od strony północnej/, znajduje się podłużne wzniesienie, pokryte la-
sem, w żadnym miejscu nie ma szosy i z toru, wglądu na teren obozu. Bezpo-
średnio przy granicy południowo-zachodniej obozu przebiega bocznicą kole-
jowa, wiodąca do kopalni żwiru, znajdującej się w odległości około 2 klm. oraz
droga bita, prowadząca do karnego obozu pracy w Treblince, który był położo-
ny również w odległości około 2 klm. na wschód od obozu śmierci. Od szosy be-
tonowej do obozu śmierci, wzdłuż zachodnio-północnej granicy obozu prowadzi
droga bita, której przedłużeniem jest wspomniana poprzednio, wiodąca do obo-
zu pracy - droga. Od strony południowo-zachodniej teren jest otwarty, je-
dnak w odległości do 200 mtr. od granicy obozu znajduje się również pasmo
niewielkich wzniesień terenowych nie pokrytych lasem. Od strony wschodniej
teren obozu graniczy z łąkami i polami uprawnymi, w odległości zaś około
300 metrów znajduje się gęsty las, który przechodzi w kierunku na północ

w las łączący się z opisanym poprzednio, rosnącym wzdłuż torów i szosy, lasem. Nigdzie wokół obozu nie ma osad ludzkich. Odległość do najbliższej wsi Wólka-Okręglik, położonej na północny wschód od obozu wynosi około 1 $\frac{1}{2}$ klm., odległość zaś do najbliższej stacji kolejowej Treblinka, położonej na północny wschód wynosi około 4 klm.

2/ Opis terenu obozowego.

W zachodniej części obozu i wzdłuż granicy zachodnio-północnej znajduje się niewielki, obecnie bardzo przetrzebiony, lasek sosnowy. Pozatem teren obozu jest zupełnie nie zarosnięty. W środkowej części, bliżej jednak północno-wschodniego kąta obozu, znajduje się wzniesienie, opadające we wszystkich kierunkach mniej więcej równomiernie. W częściach południowej i wschodniej teren obozu porośnięty jest pojedynczymi roślinami kuzynki. Gleba terenu obozowego w przeważającej części jest piaszczysto-łupkowa, przyczym piasek i żwir sięga znacznej głębokości.

3/ Obecny stan obozu.

Z budynków obozu śladów nie zachowało się do dzisiaj właściwie nic. Jedną pozostałością są: wykop po dawnej piwnicy ze sterczącymi z ziemi szczątkami spalonych skupów i fundamenty jakiegoś budynku. Sorkys wsi Wólka-Okręglik wyjaśnia, że budynek ten był budowany już w okresie likwidacji obozu i służył jako mieszkanie dla kolonistów ukraińskich osadzonych przez Niemców na terenie obozu. Opis opisane powyżej pozostałości po budynkach mieszczą się w południowo-wschodnich częściach terenu obozowego. W tym samym miejscu znajduje się również otwór, gdzie prawdopodobnie była studnia/świadczą o tym pozostałości kręgów betonowych.

(Dalszą pozostałością są szczątki brukowanych polnym kamieniem dróg, z których jedna stanowi przedłużenie drogi dojazdowej od szosy do obozu i biegnie na południowy wschód w głąb terenu obozowego na odległość około 100 metrów, druga zaś stanowi odgańczenie pod kątem prostym i biegnie w kierunku północno-wschodnim ~~na~~ na odległość około 80 metrów w głąb terenu. Ta ostatnia droga posiada również małe odgańczenie skłębłości około 30 metrów. Wzdłuż granic obozu znajduje się gdzieś

87
a1

szczałki wypalonych słupków z ogrodzenia i kawałków drutu kolczastego.

Cały teren obozu pokryty jest obecnie, różnej wielkości, dołkami, dołkami i lejami. Znajdują się one wszędzie, nawet w miejscach porośniętych lasem, najgęściej jednak grupują się na opisanym w punkcie 2 wznieśieniu, gdzie na przestrzeni około 2 ha. każda dosłownie część terenu jest nimi pokryta. Głębokość niektórych lejów sięga do 7 metrów a średnica do 25 metrów. W pobliżu lejów znajdują się niewypały bomb lotniczych i pocisków artyleryjskich oraz liczne odłamki. Obecny sołtys wsi Wólka-Okręglik wyjaśnia, że dołki i doły zostały wykopane przez okoliczną ludność w poszukiwaniu złota i kosztowności, zaś leje są spowodowane wysadzeniem bomb lotniczych i pocisków przez żołnierzy jednostki Armii Czerwonej, stacjonującej przy stacji kolejowej w Kosowie-Łęckim. W opisannej części terenu, pokrytej wykopami i lejami, napotyka się liczne szczątki ludzkie / czaszki i inne kości /, na niektórych kościach widać jeszcze resztki tkanki, a na czaszkach resztki włosów. Ponadto cały ten teren pokryty jest popiołami, wymieszanymi z piaskiem i żwirem /tak, że na tym obszarze nie ma właściwie czystych warstw piasku i żwiru/. W popiołach widoczne są szczątki kości ludzkich. Świadkowie Rajzman i Romanowski wyjaśniają, że na tym miejscu znajdowały się właśnie doły, w których grzebano trupy, a później paleniska zwłok.

Powierzchnia zachodnio-południowej terenu obozowego pokryta jest gęsto odłkami: naczyń aluminiowych, emaliowanych, porcelany, szkła, łyżek, noży i t.p. odłamków sprzętów kuchennych, poza tym napotyka się liczne szczątki wszelkiego rodzaju protez, peruk, włosy, szczątki obuwia, ubrań, walizek, plecaków i t.p. Świadkowie Rajzman i Romanowski wyjaśniają, że w tych częściach obozu mieściły się magazyny dobytku odebranego ofiarom, przyniesionym do obozu.

Po ukończeniu opisanych powyżej czynności świadkowie okazali mierniczemu przysięgłemu granice całego obozu i poszczególnych jego części oraz miejsce, gdzie mieściła bocznicą kolejowa. Równocześnie za pośrednictwem świadków sprawdzono, że plan urządzeń obozowych złożony przez świadka Kudlika w znacznym stopniu /o ile to można obecnie ustalić/

odpowiada rzeczywistości.

W toku oględzin Sędzia Sledczy dokonał szeregu zdjęć fotograficznych.

Na tym czynności zakończono.

Skuteczność i legitym.

P.o. Sędzia Sledczy

Julian...

Jan...
PROKURATOR

/Z. Lukaszewicz/

Biuro Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów